

УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ ЯК МОВНІ КОДИ НАЦІЇ

К. філол. н., доц., завідувач кафедри
Мамчич Інна Петрівна

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!..*

Тарас Шевченко

*Звукова мова має надзвичайно важливе значення
в активізації біоритмів національного інстинкту,
для зміцнення психофізичної структури національного типу,
для мобілізації суспільства на основі етнонаціоналізму.*

Олександра Сербенська

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ

Глотковий (фарингальний, фрикативний) [Г]

- Куме!
- Га?
- Час важку зброю діставати.
- Яку?
- Наше [Г].
- АГА.

Мова— зброя, фонетика — приціл!

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ

Губно-губний звук [ɥ], або [w]

Навчи друга
розмовляти
українською

[ɥ]

Вовк овечу шкурку вбрав –
миротворця вправно грав.
Та вівчар не ловить ґав:
вовну швидко обідрав!

[# Мова – зброя, фонетика – приціл!](#)

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ

Губно-губний звук [ɥ], або [w]

– Куме, а ви знаєте, як вони наш Київ називають?
КііієФ!

– Цитьте, куме, то наша
таємна зброя: ще не
народився той москаль, що
здатен вимовити наше [ɥ]!

Мова – зброя, фонетика – приціл!

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ

Навчи друга
розмовляти
українською

*Підтверді губні звуки
[б], [п], [в], [м], [ф]*

*Б'ю, п'ю, в'ю;
солов'їний, дерев'яний,
солом'яний, кам'яний.*

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ

Навчи друга
розмовляти
українською

П'єрді шиплячі звуки
[ж], [ч], [ш], [дж]

[ш'], [ж']

Шість жінок печуть коржі,
варять борщ і каші,
щоб було вам до душі,
оборонці наші!

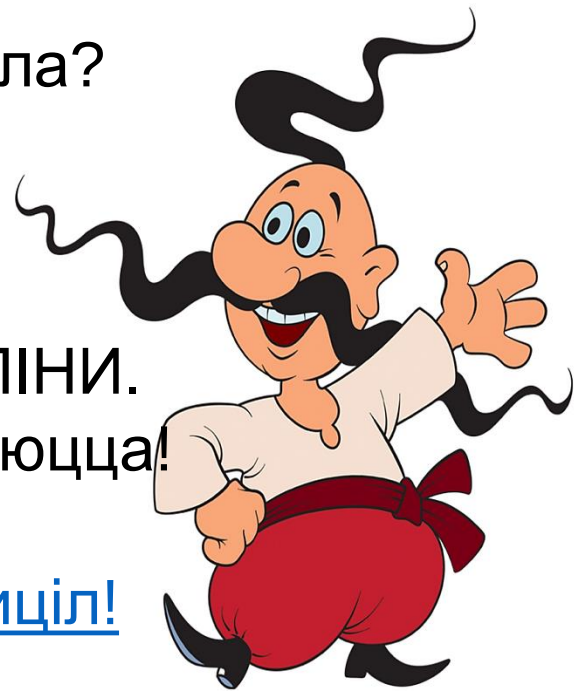
Мова – зброя, фонетика – приціл!

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ

Африкати [дж], [дз] та [дз']

- Кумо, як по-московськи бДЖола?
 - ПЧЄЛА.
 - А ДЖміль?
 - ШМЄЛЬ.
 - Значить, ДЖевеліни – ШЕВЕЛІНИ.
- Куме, насипай! Хай пашевєсліваюцца!

Мова – зброя, фонетика – приціл!

СВОЄРІДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО [ϕ]

Вимова запозиченого [ϕ]

Навчи друга
розмовляти
українською

[хв], [кв], [п]:

Хведір, **х**вiртка,
квасоля, **П**илип.

У грецький [th] = в українській [m]:

Борис**т**ен, ана**т**ема, е**т**ер,
ка**т**е'дра, лораритм, А**т**ени

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКИ

М'який [Ц']

Українські паляниці зі смаком
полуниці продаються біля
Укрзалізниці.

Білолиця молодиця,
давши москалю по пиці,
пішла пекти паляниці
й куштувати полуниці.

Мова – зброя, фонетика – приціл!

УНІКАЛЬНІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКОСПОЛУКИ

Повноголосні -оро-, -оло-

Як за допомогою кота
розпізнати чужинця?

Спитайте:

- Хто такий Котигорошко?
- Чаво? Чё за КОТ и ГАРОШЕК?

Мова – зброя, фонетика – приціл!

Самобутність українських звуків умотивовує

✓ мелодійність, чи доброзвучність мови.

А знаєте, який жах на чужинців наводить наше

«Христос народився! – СЛАВІМО його!»?!

***Передужаємо, не попустимо,
Україну з плечей не впустимо!!!***

✓ гучність і вокалічність мови.

*Запитання, завдання, вигнання, видання, навчання,
читання, писання тощо;*

*Валовий, дійовий, житловий, новий, пільговий, черговий,
низький, легкий тощо.*

Самобутність українських звуків умотивовує

Гучність і вокалічність мови

Навчи друга
розмовляти
українською

НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
ко[т],	ко[ѳ],
холо[т],	холо[ѳ],
ри[н]ка,	ри[ѳ]ка,
ва[ш]ко,	ва[ж]ко,
п[а]ра[с]ка,	п[о]ра[з]ка,
[с]робив,	[з]робив,
сюрприз[с],	сюрприз[з],
хлі[п],	хлі[ѳ],
слу[ш]ба	слу[ж]ба

Самобутність українських звуків умотивовує

*Власне милозвучність (приємне
звучання)*

Милозвучність української мови

Забезпечується через

1. Вставний голосний (пор. з *берега* та *зі сходу*).
2. Випадання приголосного (*честь* – *чесний*, *проїзд* – *проїзний*, *тиждень* – *тижневий*).
3. Процес асиміляції (уподібнення). Пригадайте, вимовляємо [се'рдис':а] – пишемо *сердишся*, [милу'јес':а] – *милуєшся*, [грајес':а] – *граєшся* тощо.
4. Варіантність префіксів-прийменників ***в/у, і/ї, з/із/зі/зо, до/д, під/піді, над/наді, перед/переді, від/віді, од/оді, о/об***;
5. Чергування ***і/ї, у/в*** (*імовірний/їмовірний, учити/вчити, навчати/навчати*).
6. Варіювання зворотної частки (постфікса) ***ся/сь, часток же/ж, би/б, лише/лиш, хоча/хоч***.
7. Варіювання дієслівних форм ***робимо/робим, ходити/ходить***.
8. Варіювання прикметникових форм, а також займенникових та числівникових прикметникового оформлення: ***у червоному/у червонім, у тому/у тім, в одному/в однім***.
9. Стилістично забарвлене варіювання форм: ***гуляє/гуля, білії/білі***.
10. Варіювання прислівникових форм: ***знов/знову, відтіля/відтіль***.
11. Вставні ***і, о, е*** у сполученні приголосних.

Навчи друга
розмовляти
українською

1. Не наближаємо **[o]** до **[a]**. Звук [o] завжди вимовляємо чисто і чітко, незалежно від того, під наголосом він чи ні, щоб не було [робима], [гаворимо] тощо.
2. Не наближаємо **[u]** до **[i]**, тобто вимовляти [рокі] замість [роки], [трохі] замість [трохи], [чітати] замість [читати], [вчитель], замість [вчитель] не треба!
3. Чітко вимовляємо йотовані **я, ю, є, ї**, коли вони позначають два звуки. [Україна], а не [Україна], [обіцяйу], а не [обіцяу], [своє] замість [свое].
4. Не оглушуємо дзвінки. Неправильно замість **[б], [д], [ж], [з]** вимовляти [п], [т], [х], [ш], [с]. Наприклад, [репорташ] замість [репортаж], [дуп] замість [дуб], [привіс] замість [привіз].

Навчи друга
розмовляти
українською

5. Не «цікаємо» та не «дзікаємо». Прислухайтесь до себе. Чи не вимовляєте ви [мабутць] замість [мабуть], [дзіти] замість [діти]? Така вимова характерна російській та білоруській мовам, в українській звуки [д] і [т] вимовляємо без призвуків.
6. Звук [ч] твердий. Не вимовляйте «чяй», «чюю», «чітати»
7. Буква «щ» в українській позначає два звуки [шч]. Вимовляємо їх коротко і чітко: [боршч], [дошч], [шчастя]
8. Звук [й]. Запам'ятайте, що губно-губний звук [й] не можна наближати до [ф], щоб не було [любоф], [кроф] і, не дай Боже, [Шефченко].
9. В українській мові немає редукції. Звуки слід вимовляти чітко і повнозвучно, не ковтати їх. Вимовляємо [кийївського], а не [київського], [багато], а не [бгато].

УКРАЇНСЬКА - УНІКАЛЬНА

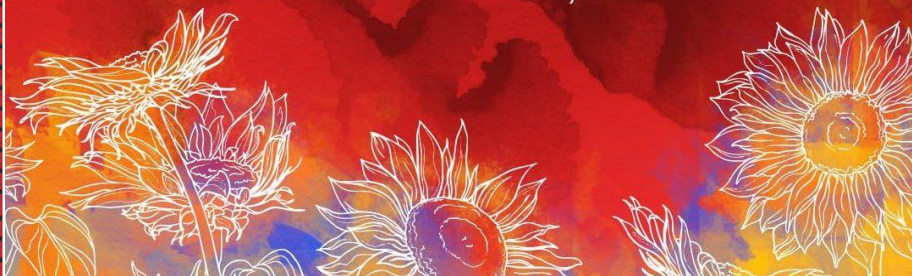
*Італійською розмовляють з Богом, іспанською
– з ангелами, мадярською
з гусьми, німецькою з солдатами,
а **українською**
з дівчатами ... і ворогами*

*Лекцію
грунтовано
на наукових ідеях*

*відомих українських
мовознавців:
Оксани Бас-Кононенко,
Лариси Масенко,
Оксани Микитюк,
Олександри Сербенської,
Ніни Птоцької,
Ірини Фаріон,
Віктора Чабаненка та ін.*

*І соняхи проростуть,
коли вони тут
поляжуть!*

*Дякую за розкіш
людського спілкування!*

*З повагою –
Інна МАМЧИЧ*